אידישע וואַרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער: אפטייסטן קלאר און מילדער

זון אויפגאנג — 6.42.
זון אונטערגאנג — 6.33.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

Vol. 21, No. 54. Winnipeg, Tues March 17, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דינסטאג, כח׳ אדר, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY MAR 24 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

פעלאכן אין די אראבישע דערפער ווערן ווידער געהעצט קעגן אידן

קלאגגען ווערן פארשפרייט אז אידן פאנגען אראבישע קינדער און אז דער „אידישער קעניג" איז געקומען פארכאפן ירושלים. — גראנד מופטי אפגעפאלן קיין עגיפטן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו „דאס אידישע וואָרט" פון „איטא")

ירושלים, מארט 17 (איטא). — דער גראנד־מופטי איז נעכטן אפגעפאלן קיין עגיפטן, ווי עס ווערט באהויפטעט, אויף א פאליטישער מיסיע. עס איז זייער מעגלעך, אז זיין רייזע האט צו טאן מיט דעם נייעם באיקאט קעגן אידן ווא״ס די אראבישע פיערער האבן אנגעפאנגען.

גלייכצייטיק הויבן אן אנקומען ידיעות פון די פארווארפענע אראבישע דערפער, אז דארטן ווערט איצט אנגעפירט א ביין־ווייליקע אנטי־אידישע אגיטאציע, וואס איז מער עגלעך צו פארגאס העצעס. די אגיטאטארן באנוצן זיך הויטזאכלעך מיט׳ן בלבול, אז „אידישער קעניג" איז אנגעקומען אין ארבעט מיט אראבישע קינדער, און אז דער „אידישער קעניג" איז אנגעקומען קוימען קיין פאלעסטינע צו פארכאפן ירושלים.

דאס לעצטע באציט זיך קאנסטיק אויף דר. ווייצמאנס באזוך אין ארץ־ישראל. די אראבישע צייטונג „אל אקראם" באריכטעט, אז א פארזוך ווערט געמאכט צו באוועגן די פעלאכן צו קאנצענטרירן זיך אין ירושלים.

ירושלים, מארט 17 (איטא). — די אראבישע סקווארטערן, וועלכע האבן געקאנן באדייטענדיג לאנד חלקים אין בייסאנארע, גרייטן זיך צו לאזן אין דער רעגירונג, אז זיי קאנען ניט צולאז די שטיר־ערן וואס ווערן פון זיי געפאדערט פון זיי זיינען גרייט צוריקצוקערן דאס לאנד צו דער מלוכה.

בערנארד שאו א גאסט אין א״י

ירושלים, מארט 17 (איטא). — בערנארד שאו, וועלכער איז איצט אויף א באזוך אין ארץ־ישראל, האט נעכטן באזוכט לארד מעלטשעטס גוט אין מגדל, וואו ער איז אויפגענומען געווארן פון לוידי ערלין, וועלכע איז איצט אויף א באזוך אין איר פאטערס גוט.

(::)

קינד אפגעבריט זיך אין איר היים אין זודיקע וואסער

אידיס מאלנאר, 2־יאריקע טאכטער פון מר. און מרס. דזש. מאלנאר, סוגיט 12, 700 מיין סטריט, אין אן שפיצאל אין א קריטישן צושטאנד, ווי א רעזולטאט פון אן עקספרעדנט וואס האט מיט איר פאסירט, ווען זי איז אריינגעפאלן אין אן עמער זודיקע וואסער.

מרס. מאלנאר האט געבראכט אן עמער זודיקע וואסער פון קעלער צו באדן אירע צוויי קינדער, אידיס און איר 4־יאריקע שוועסטערל נענסי. זי האט געלאזן די קינדער אין באד־צימער אין איז אוועק אין אן אנדער צימער צו ברייננען זייערע נאכט קליידער, און אידיס איז דערווייל אריינגעפאלן אין עמער און האט זיך צעברוין.

(::)

היינט לעצטע לעקציע פון גינא מעדעם

ריידנדיק ווענן דעם „פינף יאריקן פלאן און די אידישע מאסן אין סאוועטן פארבאנד" האט גינא מעדעם נעכטן אוונט צויבערט דעם גרויסן עולם אין זאל פון פרייהייט טעמפל מיט איר געלענצנדער לעקציע וואס זי האט געהאלטן ארום צוויי שטונדן צייט.

אזוי ווי א קינסטלער, א מאלער מיט א פינזל, אזוי האט זי מיט איר אפטיקער אידיעשער שפראך אין מיט א חוש פון טי־פער פארשטענדעניש געמאלן דעם קלאר־סאלן, ריזיקן אויפטו פון דער סאוועטן רעגירונג אין פארבינדונג מיט דעם פינף יאריקן פלאן. יעדע מינוט פון איר לעקציע האט געבראכט מיט זיך עמוואס נייעס און אינטערעסאנטעס פאר׳ן עולם.

היינט, 8.30 אוונט, וועט גינא מעדעם האלטן איר לעצטע לעקציע אין פרייהייט טעמפל אויף דער טעמע: „די פרוי אין סאוועטן פארבאנד".

(::)

„שטאט קאמיטעט" כא־שליסט צו ברייננען כאלד נייעם רב

א מיטינג פון דער עקזעקוטיווע פון דעם שטאט קאמיטעט איז אפגעהאלטן געווארן נעכטן ביינאכט אין דער היים פון מר. מ. וו. טרילער. פארשיידענע ענ־יגס זיינען פארהandלט געווארן בנוגע דער פליישע פראגע און לויט די פארהאנד־לונגען איז כמעט ווי זיכער אז דער שטאט קאמיטעט וועט ברייננען אין ווי־ניפעג א רב אויף פסח.

עס איז אויך באשלאסן געווארן אז מיט דער רעזיגנאציע פון מרס. א. אלע־ניק, אלס פרעזידענטן פון דער פרויען אקזיליערי, נעמט די שטאט קאמיטע פון זיך אראפ די אחריות פאר אירע ווייב־טערדיקע טאטן אין אלע אנגעלעגנהייטן פון דער שטאט קאמיטע.

נעכטן אוונט איז אויך אפגעהאלטן געווארן א פארזאמלונג פון אלע פרויען פון שטאט קאמיטעט וואו א לעבהאפטע דיסקוסיע איז אנגענאנגען וועגן דער ווייב־טערדיקע טעטיקייט פון דער פרויען אר־גאניזאציע. עס איז אויך באשלאסן גע־וואָרן צו פארזוכן אן אלגעמיינע פאר־זאמלונג פון פרויען מיטן צוועק צו דער־ווייל א נייע פרעזידענטן.

אמעריקע פארמאכט אי־רע טירן פאר אינדוס־טריעלע סטודענטן

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך „איטא")

וואשינגטאן, ד. ק., מארט 17 (איטא). אויסלענדישע אינדוסטריעלע סטודענטן, וועלכע קומען אין די פאראייניקטע שטאטן מיט׳ן צוועק צו קרינען דערפארונג אין זייערע פאכן, וועלן מער ניט אריינגעלאזן ווערן אין לאנד, אויף א באפעל פון ארבעטס סעקרעטאר דאוק.

דער אפשטעל איז א צייטווייליקער, און ווי עס ווערט דערקלערט, איז דעם סעקרעט־טארס האנדלונג נאך א שריט אין דער פארלייכטערונג פון דער ארבעטסלאזיקייט לאנד אין לאנד.

ווי עס ווערט באהויפטעט, זיינען איר־ניקע יארן אריינגעלאזן געווארן ביז 200 אזעלכע סטודענטן.

(::)

נעפינען טיר פון נכוכד־נצר׳ס פאלאץ

באסרא, איראק, מארט 17. — דער פראנצויזישער ארגעאלאג, רענע וואטעלאן, וועלכער מאכט אויסגראבונגען אין קיש, ביים ברעג פון׳ם טייך פרת, ארום נבר כדנצר׳ס קבר, האט אנטדעקט די טיר צום קעניגס פאלאץ ניט ווייט פון זיין קבר.

עס זיינען אויך אנטדעקט געווארן פערצן קאלאנעס, איינשליסנדיק צוויי פיינע בוסטן פון׳ם קעניג, מיט קרוינען איבער די געקרויזטע האר.

נעזעלשאפטלאכער קאלענדאר

דינסטאג מארט, 17

שוועסטער־אוונט ביי מוטער־פאראיין פון ת״ת. פארטראג פון דר. שוביז, 8 נ.מ., אין ת״ת.

„באָרד מיטינג" פון יוגנד פרויען סיס־טערהוד, 2.30 נ.מ., אין י. מ. ה. א. זאל.

ערשטע פון סעריע לעקציעס איבער אנטשטיאונג פון איד. ארב. קלאס ביי בר. 2 פוע״צ, 8 אוו., 240 מאניטאבא עוו.

ב. שערמאן: ריכטונגען און שטרייט־פראגן אין דער קאמוניסטישער באוועגונג, פונקט 9 אוונט, אין קליינעם פרץ־זאל.

מוטער פארזאמלונג 8 אוונט אין נאצ. העברייאישער שול.

פארזאמ. פון פוע״צ פרויען קלוב 8.30 אוו., אין פאלקס שול. באריכט פון חנה טשיזשיק אונטערנעמונג.

מיטוואך, מארט 18

קאנצערט פון גן ילדים פון ת״ת 7 אוו., אין ת״ת.

איליסטר. לעקציע פון אלד. גרעי וועגן שטאט פארוואלטונג ביי פארזאמ. פון מר טער פאר. פון פרץ שול, 8 אוו. אין שול.

פארזאמלונג פון בנות־שלום סאסייטי, 8 נ.מ., אין נייער ת״ת.

פרייטאג, מארט 19

3טע און לעצטע אויפפירונג פון „רי־ווערסייד דרייוו", אין קווינס טעאטער.

ש. ראפאפארט ביי ארב. אויידיטאריע יוגנט ליגקע פוע״צ. „60 יאריקער יובילײ פון פאריזער קאמ." 8 נ.מ. אין פרץ אינסט פון פאריזער קאמ.

10־יאריקער תל־חי מעמאריאל אוונט אין הנוער העובד לאקאל, 8.30 אוו., יזבר, בילדער און אפשאצונג.

זונטאג, מארט 22

קאנצערט אראנזשירט פון מוטער פאר־איין א. ר. פ. ס. שול, אין פעלעם טעאטער

אלגעס, פארזאמ. פון בני יעקב, 3 נ.מ., אין נייער ת״ת.

מאנטאג, מארט 23

אלגעס. פארזאמ. אין וואלז פון פרויען שטאט קאמיטעט אין בית אברהם שול, 46 טשארלס סטריט, 8 אוונט.

דינסטאג, מארט 24

ריכטער האמילטאן ביי מוטער פאראיין פון א. ר. פ. ס. שול „קינדער פארברע־בער", 8.30 אוו., אין פרייהייט טעמפל.

פרייטאג, מארט 27

פייערונג פון פאריזער קאמ., 8.30 אוו., אין פר. טעמפל—איד. ארב. קולט. צענטער

זונטאג, מארט 29

וואלז און פינאנצ. באריכט ביי אינד. בני אברהם פרי לאאן אסן., 12 בייטאג אין פרייהייט טעמפל.

מאקענזי קינג אטאקירט אין לאנגער רעדע דער רעגירונגס פאליטיק

טראגט אריין אמענדמענט צו רעדע פון טראן. באהויפטנדיק, אז דער רעגירונגס פאליטיק פירט צו א פארגרעסערונג פון דער ארבעטסלאזיקייט

אטאוואַ, מארט 17. — אין א רעדע וואס האט געדויערט פיר מיט א האלבער שעה, — איינע פון די לענגסטע רעדעס געהערט אין דיזן פאר יארן, — האט מאַ־קענזי קינג, פירער פון די ליבעראלן, גע־עפנט נעכטן זיין אטאקע אויף דער רעגי־רונג. ער האט זיינע פיילן הויפטזאכלעך געצילט קעגן פרעמיער בענעט אליין און האט קריטיקירט דעם פרעמיערס שטעלונג ביי דער אימפעריאלער קאנפערענץ אין אטאוואַ. האט געפירט, ווי ער מיינט, צו א דורכפאל.

דיין רעדע האט מר. קינג פארענדיקט מיט זיין פארשלאג פון אן אמענדמענט צו דער רעדע אין טראן, אין וועלכן עס ווערט אויסגעדריקט די מיינונג, אז דער רעגי־רונגס פאליטיק פארערגערט די שווערע לאגע פון די פארמערס און פארגרעסערט די ארבעטסלאזיקייט. דער אמענדמענט איז געשטיצט געווארן פון בשארלס סטיר ארט, געווענענער אינערן מיניסטער.

דאס הויז אין די גאלעריעס זיינען גע־ווען נעפאקט ווען די ערשטע רעגלמעסיקע זיצונג פון׳ם הויז האט זיך געעפנט. פרע־מיער בענעט איז געווען די נאנצע צייט פון דער רעדע און האט בלויז געמאכט עטלאכע באמערקונגען. צום סוף האט ער פארגעשלאגן די שליסונג פון דער זיצונג, און ער וועט היינט נעטפערן אויף מר.

קינגס אטאקע.

מר. קינג האט באזונדערס אטאקירט פרעמיער בענעט פארשלאג ביי דער אימ־פעריאלער קאנפערענץ, „וואס איז געווען ווי אן אולטימאטום ערב א מלחמה". ער האט געזוכט אריינצומישן זיך אין דער אינערלאכער פאליטיק פון גרויס בריטא־ניע און האט „געמאנדלט קינדיש". ער האט פארארגעזאגט דעם דורכפאל פון דער קריטיקער קאנפערענץ אין אטאוואַ, אויב מר. בענעט וועט ניט ענדערן זיין שטעלונג צו דער פראגע, און ער האט גע־וואָרנט, אז דאס דראען מיט א געפאר פאר די וויטערדיקע באציאונגען צווישן די מיטגלידער פון דער אימפעריע.

מר. קינג האט אויך קריטיקירט די עמבארגא קעגן רוסישע סחורות. דערמיט האט ער געזאגט, וועט קאנאדע ניט פאר־בעטערן איר מארק, נאר, פארקערט, עס קאן פירן צו דעם, אז סאוועט רוסלאנד זאל זיך נוקם זיין פארניכטנדיק קאנאדער ווייץ מארק.

מר. קינג האט אנגעצייגט, ווי די לאנג אין לאנד איז פארערגערט געווארן זינט מר. בענעטס רעגירונג אין אריין אין מאכט, און האט דערקלערט, אז דער רע־גירונגס פאליטיק מוז פירן צו שלעכטע רעזולטאטן פאר׳ן לאנד.

וופג. עלעקטריק קאָ. דארף געצוואונ־גען ווערן צו דערפילן פארפליכטונגען ווערט דערקלערט אין לעגיסלאטור

די פארדערונג איז געמאכט געווארן אין דער לעגיסלאטור נעכטן, אז די וויניפעג עלעקטריק קאמפ. זאל געצוואונגען ווערן אויסצופילן איר ערשטן קאנטראקט מיט דער שטאט, — צו נעבן גוטע באריכטונג און ביליקע „קאר פערס".

די פארדערונג איז געמאכט געווארן פון דזש. ט. הענ, קאנסטרוואטויער מיסנליי פון וויניפעג, ווען דער בורדשעט פון׳ם מר־ניציפאל קאמישאנער אין פארהאנדלט געווארן. ער האט געזאגט, אז די „פאב־ליק יוטיליטי קאמישאן" האט ניט גע־דארפט האבן דאס רעכט צו ענדערן די קאנטראקטן צווישן דער שטאט און דער קאמפאני.

דזשאן קווין, ארבעטער פירער, האט אויף שארף קריטיקירט די קאמפאני און די „פאבליק יוטיליטי" קאמיסיע פאר איר באהאנדלונג אזוי מילד די קאמפאני.

די דעבאטע איז געעפנט געווארן פון וו. איינוענס, ארבעטער, וועלכער האט באדיי־ערט, וואס די וויניפעג עלעקטריק קאָ. ווי עס זעט אויס, קאן טאן אלץ וואס זי וויל, און הבערן די „פעירס", מיט׳ן הסכם פון דער „פאבליק יוטיליטי קאמי־שאן", ווען נאר זי פארלאנגט עס.

אויף דער זיצונג האט קאל. מייליאר, פירער פון די קאנסערוואטיוון, באקלאגט זיך, וואס איז די „מואוויס" ווערן אפט געצייגט ביילדער וואס פאסן זיך ניט פאר קינדער, און וואס ס׳איז ניטא קיין פאר־פאס פאר קינדער צו באזוכן בילדער קלאר־סיפיציירט ווי „ספעציעלע", אויב נאר זיי באצאלן דעם פריין פאר דערוואקסענע.

בריטישע רעגירונג ווי־דער נעשלאגן, וועט אבער ניט רעזיגניר

לאנדאן, מארט 17. — מיט 246 שטי־מען צו 242 איז די ארבעטער רעגירונג נעכטן געשלאגן געווארן אין הויז, ווען זי האט אן איר וואל רעפארם פארגע־שלאגן אפצושאפן די ספעציעלע אונייווער־סיטעט מאנדאטן. דער דורכפאל איז גע־קומען א ראנק רעם, וואס סער דזשאן סוביעקטיווע אפשאצונגען, — יעדער איי־נער קומט מיט זיין מיינונג: וואס איז גרינדלאך סותר דעם צווייטנס: עס וועט דעם זיף, אויף וואס דער האט קאנצענ־טרירט זיין אויג.

איך האב אבער מיט אמת׳ן פארגעניגן נעהערט קארגע צוויי שעה גינא מערעסט באניינסטערטן באריכט וועגן סאוועטן רוס־לאנד.

זי רעדט זייער שיין. זי באצויבערט מיט איר פערזעגלאנכקייט. איר אידיש, ראכט זיך מיט א קורלענדישן אקצענט, איז פלו־סיק און ראפטיק. זי רעדט מיט זיכערקייט און איבערצייגונג, זי האט אן איידעלן חוש פאר הומאר.

נו, זעען זעט זי בלויז דעם גן־ערן. ס׳איז ערגעץ דא א שטיקל ניהנום פאר די רש־עים, אבער דאס האט דאך צו אונז ניט קיין שייכות.

אזן בודיקעס זיינען „בוריקלאך", און בולבעס —„קארטאפעלאך", איינגעפאסט אין פראכטפולע רעמעלאך. פשוט׳ע טאגי טעגלאכע קליניקייטן ווערן פארוואנדלט אין פראכטפולע פעפעס.

אזן אין ביר־בידזשאן דארף מען נאר אריינשטעקן א לאפעטע אין דער ערד און ארויסציען גאלד.

אזן — דאס איז דאך אלץ אמת, — ווען איר פאקוסט אייער אויג אויף א כא־שטימטן פונקט . . .

נאטירלאך, קומט עס במילא אויס, אז די מענשן וואס קוקן אויף א וועלכן ס׳איז אנדער ווינקל פון׳ם סאוועטישן לעבן זיי־נען שונאים, אזן אז שונאים זיינען פאר־קויפטע נשמות, עובדי קאמוניזם, ליגנער, שווינדלער, — אזן ס׳איז בלויז א פראגע, ווייפל ווער פון זיי קריגט געצאלט פון׳ם קאפיטאליזם פאר דער שמוציקער ארבעט.

ניין, זי איז צו ראפינירט צו באנוצן זיך מיט דער „פרייהייט" שפראך, אבער דאס איז דער געדאנק וואס זי דריקט אויס. מער וועגן דעם — מארגן.

אנב - אורחא

פון מארק

עס ווענדעט זיך, ווי איר קוקט

א מלחמה באטראכט מיר, „בירגערלא־כע פאסיפיסטן" ווי א גרויסן אומגליק. מיר זעען אין איר דאס העסלאכע, די שמו־ציקע, פארווערימטע טראנשייען, די מענ־שען וואס ווערן פארוואנדלט אין חיות, הינטער די טראנשייען — אלמנות, יתו־מים, עלנטע מוטערס, אומגליק, אומגליק...

אבער מלחמה האט אויך שיינע שטריכן, אויב איר זוכט זיי. ס׳איז דא, למשל, העל־דישקייט, איבערגעגעבנהייט און גלאט עט־וואס גראנדיעזעס, ווי אין יעדער סטיכי־שער קראפט.

אין אויב איר זייט, למשל, א דיכטער מיט אן אויג און א געפיל פאר די דאזיקע שיינע זאכן, קאנט איר פארמאכן אייער 2טן אויג אויף אלע מיאוס׳קיין פון מלחמה פאקוסן אייער איינציקן אויג אויף אט די שיינקייטן און אנשרייבן א פאעמע אדער א היכן צו דער מלחמה.

אזעלכע פאעמעס זיינען דא א סך אין דער וועלט ליטעראטור, און ווי איר זאלט ניט זיין א פארדאמטער פאסיפיסט, לייד־ענט איר זיי אפט מיט דעם גרעסטן פאר־געניגן.

***

אדער לאמיר רייד וועגן פשוט׳ערע זאכן.

א בוריק איז אן איינפאך געוויקס, אן פרעטענזיעס. געוויינלאך האקט מען עס אויף געמיינעם באראטש אדער מען מאכט דערפון דאסל אויף בריין.

א קארטאפל איז גאר א פלעריאנישע באשעפענעיש. ס׳הייסט ביי אונז מיט׳ן „פראסטבאראדעס" נאפיין „בולבע", א קבצנ׳ישער מאכל.

אבער אז פון בוריק ווערט „בוריקל", און פון בולבע „קארטאפעלע", איר שאכט זיי ארום און דערלאנגט זיי אויף א זילבער־נעם טאג, אדער איר מאלט זיי אויס אויס׳ן ליינוטן אין לעבעדיקע פארבן און ראכט איין דאס בילד אין א באנילדטער ראם. — קאנט איר דאס דערלאנגען אויס׳ן ביינסטן טיש אדער באפיצן דערמיט דעם פיינסטן פאלאץ.

***

אדער לאמיר גאר נעמען, ניט ביים עסן דערמאנענדיק, א חזיר.

דער דאלער־אלף, כידוע, איז דער סימ־באל פון אומרייניקייט און כאזעריי.

אבער אט האבן מיר דא אנומלט דער־מאנט וועגן א בילד אויפ׳ן שער־בלאט פון דער לעצטער אויסגאבע פון דעם אי־דישן ארגאן (אין רוסיש) פון׳ם „אזעט": א באערדלטער עלעטערער אידישער פוי־ער, מיט א חזיר׳ל אויפ׳ן האנט.

אזן ביידע, אי דער איד, אי דאס חזיר׳ל „שמייכלען".

דא פאלט שוין אוועק אונזער גאנצער איינגעוואָרצלטער דורך פינסטערע דורות פאראורטייל קעגן דעם חזיר.

דאס איז א פראכטפול בילד, וואס דערהויבט אונז גייסטיק. עס הייסט, אז דער „אנב" דעם חזיר׳ס גרעסטער שונא, האט מיט אים שלום געמאכט אזן לעבט מיט אים גוטבערודעריש.

די רעוואלוציע, הייסט עס, האט שלום געמאכט צווישן דעם אירן אזן דעם חזיר.

זעט איר, וואס מען קאן מאכן אפילו פון א חזיר, — א גרויסן סימבאל . . .

***

אלץ היינגט אפ אן דעם, מיט וועלכן אויג איר קוקט אויף דאכן אזן אויף וועלכן פונקט איר קאנצענטרירט אייער בליק.

אויב דאס איז ריכטיק בנוגע קליי־נייקייטן, אז דאס אוואדע אמת בנוגע אזעלכע גראנדיעזע דערשיינונגען, ווי סא־וועט וועלכאנד.

דארטן איז דא פלאץ פאר יערן אויג, פאר יערן קינסטלערישן פעגזל, פאר יערער נוגונג אזן פאר יעדער מיינונג.

ארומכאפן די נאנצע זאך אין איר רי־זיקן פארגעס איז קיין איינציקער מענש ניט בכה, — ניט פאר א יאר אזן ניט פאר צוויי. אזן אוואדע קאנען די אקטיאָרן וואס שפילן די דראמע ניט זעען זיך אליין אויף דער בינע.

די געשיכטע מיט איר אביעקטיוון אויג וועט אפשר ערשט אין דורות ארום קאנען געהעריק אפשאצן דעם גראנדיעזן עקספע־ר׳מענט.

דערווייל אבער באקומען מיר זייער סובייעקטיווע אפשאצונגען, — יעדער איי־נער קומט מיט זיין מיינונג: וואס איז גרינדלאך סותר דעם צווייטנס: עס וועט זיך, אויף וואס דער האט קאנצענ־טרירט זיין אויג.

***

איך האב אבער מיט אמת׳ן פארגעניגן נעהערט קארגע צוויי שעה גינא מערעסט באניינסטערטן באריכט וועגן סאוועטן רוס־לאנד.

זי רעדט זייער שיין. זי באצויבערט מיט איר פערזעגלאכקייט. איר אידיש, ראכט זיך מיט א קורלענדישן אקצענט, איז פלו־סיק און ראפטיק. זי רעדט מיט זיכערקייט און איבערצייגונג, זי האט אן איידעלן חוש פאר הומאר.

נו, זעען זעט זי בלויז דעם גן־ערן. ס׳איז ערגעץ דא א שטיקל ניהנום פאר די רש־עים, אבער דאס האט דאך צו אונז ניט קיין שייכות.

אזן בודיקעס זיינען „בוריקלאך", און בולבעס —„קארטאפעלאך", איינגעפאסט אין פראכטפולע רעמעלאך. פשוט׳ע טאגי טעגלאכע קליניקייטן ווערן פארוואנדלט אין פראכטפולע פעפעס.

אזן אין ביר־בידזשאן דארף מען נאר אריינשטעקן א לאפעטע אין דער ערד און ארויסציען גאלד.

אזן — דאס איז דאך אלץ אמת, — ווען איר פאקוסט אייער אויג אויף א כא־שטימטן פונקט . . .

***

נאטירלאך, קומט עס במילא אויס, אז די מענשן וואס קוקן אויף א וועלכן ס׳איז אנדער ווינקל פון׳ם סאוועטישן לעבן זיי־נען שונאים, אזן אז שונאים זיינען פאר־קויפטע נשמות, עובדי קאמוניזם, ליגנער, שווינדלער, — אזן ס׳איז בלויז א פראגע, ווייפל ווער פון זיי קריגט געצאלט פון׳ם קאפיטאליזם פאר דער שמוציקער ארבעט.

ניין, זי איז צו ראפינירט צו באנוצן זיך מיט דער „פרייהייט" שפראך, אבער דאס איז דער געדאנק וואס זי דריקט אויס. מער וועגן דעם — מארגן.

מאנב - אורחא

פון מארק

עס ווענדעט זיך, ווי איר קוקט

א מלחמה באטראכט מיר, „בירגערלא־כע פאסיפיסטן" ווי א גרויסן אומגליק. מיר זעען אין איר דאס העסלאכע, די שמו־ציקע, פארווערימטע טראנשייען, די מענ־שען וואס ווערן פארוואנדלט אין חיות, הינטער די טראנשייען — אלמנות, יתו־מים, עלנטע מוטערס, אומגליק, אומגליק...

אבער מלחמה האט אויך שיינע שטריכן, אויב איר זוכט זיי. ס׳איז דא, למשל, העל־דישקייט, איבערגעגעבנהייט און גלאט עט־וואס גראנדיעזעס, ווי אין יעדער סטיכי־שער קראפט.

אין אויב איר זייט, למשל, א דיכטער מיט אן אויג און א געפיל פאר די דאזיקע שיינע זאכן, קאנט איר פארמאכן אייער 2טן אויג אויף אלע מיאוס׳קיין פון מלחמה פאקוסן אייער איינציקן אויג אויף אט די שיינקייטן און אנשרייבן א פאעמע אדער א היכן צו דער מלחמה.

אזעלכע פאעמעס זיינען דא א סך אין דער וועלט ליטעראטור, און ווי איר זאלט ניט זיין א פארדאמטער פאסיפיסט, לייד־ענט איר זיי אפט מיט דעם גרעסטן פאר־געניגן.

***

אדער לאמיר רייד וועגן פשוט׳ערע זאכן.

א בוריק איז אן איינפאך געוויקס, אן פרעטענזיעס. געוויינלאך האקט מען עס אויף געמיינעם באראטש אדער מען מאכט דערפון דאסל אויף בריין.

א קארטאפל איז גאר א פלעריאנישע באשעפענעיש. ס׳הייסט ביי אונז מיט׳ן „פראסטבאראדעס" נאפיין „בולבע", א קבצנ׳ישער מאכל.

אבער אז פון בוריק ווערט „בוריקל", און פון בולבע „קארטאפעלע", איר שאכט זיי ארום און דערלאנגט זיי אויף א זילבער־נעם טאג, אדער איר מאלט זיי אויס אויס׳ן ליינוטן אין לעבעדיקע פארבן און ראכט איין דאס בילד אין א באנילדטער ראם. — קאנט איר דאס דערלאנגען אויס׳ן ביינסטן טיש אדער באפיצן דערמיט דעם פיינסטן פאלאץ.

***

אדער לאמיר גאר נעמען, ניט ביים עסן דערמאנענדיק, א חזיר.

דער דאלער־אלף, כידוע, איז דער סימ־באל פון אומרייניקייט און כאזעריי.

אבער אט האבן מיר דא אנומלט דער־מאנט וועגן א בילד אויפ׳ן שער־בלאט פון דער לעצטער אויסגאבע פון דעם אי־דישן ארגאן (אין רוסיש) פון׳ם „אזעט": א באערדלטער עלעטערער אידישער פוי־ער, מיט א חזיר׳ל אויפ׳ן האנט.

אזן ביידע, אי דער איד, אי דאס חזיר׳ל „שמייכלען".

דא פאלט שוין אוועק אונזער גאנצער איינגעוואָרצלטער דורך פינסטערע דורות פאראורטייל קעגן דעם חזיר.

דאס איז א פראכטפול בילד, וואס דערהויבט אונז גייסטיק. עס הייסט, אז דער „אנב" דעם חזיר׳ס גרעסטער שונא, האט מיט אים שלום געמאכט אזן לעבט מיט אים גוטבערודעריש.

די רעוואלוציע, הייסט עס, האט שלום געמאכט צווישן דעם אירן אזן דעם חזיר.

זעט איר, וואס מען קאן מאכן אפילו פון א חזיר, — א גרויסן סימבאל . . .

***

אלץ היינגט אפ אן דעם, מיט וועלכן אויג איר קוקט אויף דאכן אזן אויף וועלכן פונקט איר קאנצענטרירט אייער בליק.

אויב דאס איז ריכטיק בנוגע קליי־נייקייטן, אז דאס אוואדע אמת בנוגע אזעלכע גראנדיעזע דערשיינונגען, ווי סא־וועט וועלכאנד.

דארטן איז דא פלאץ פאר יערן אויג, פאר יערן קינסטלערישן פעגזל, פאר יעדער נוגונג אזן פאר יעדער מיינונג.

ארומכאפן די נאנצע זאך אין איר רי־זיקן פארגעס איז קיין איינציקער מענש ניט בכה, — ניט פאר א יאר אזן ניט פאר צוויי. אזן אוואדע קאנען די אקטיאָרן וואס שפילן די דראמע ניט זעען זיך אליין אויף דער בינע.

די געשיכטע מיט איר אביעקטיוון אויג וועט אפשר ערשט אין דורות ארום קאנען געהעריק אפשאצן דעם גראנדיעזן עקספע־ר׳מענט.

דערווייל אבער באקומען מיר זייער סובייעקטיווע אפשאצונגען, — יעדער איי־נער קומט מיט זיין מיינונג: וואס איז גרינדלאך סותר דעם צווייטנס: עס וועט זיך, אויף וואס דער האט קאנצענ־טרירט זיין אויג.

***

איך האב אבער מיט אמת׳ן פארגעניגן נעהערט קארגע צוויי שעה גינא מערעסט באניינסטערטן באריכט וועגן סאוועטן רוס־לאנד.

זי רעדט זייער שיין. זי באצויבערט מיט איר פערזעגלאכקייט. איר אידיש, ראכט זיך מיט א קורלענדישן אקצענט, איז פלו־סיק און ראפטיק. זי רעדט מיט זיכערקייט און איבערצייגונג, זי האט אן איידעלן חוש פאר הומאר.

נו, זעען זעט זי בלויז דעם גן־ערן. ס׳איז ערגעץ דא א שטיקל ניהנום פאר די רש־עים, אבער דאס האט דאך צו אונז ניט קיין שייכות.

אזן בודיקעס זיינען „בוריקלאך", און בולבעס —„קארטאפעלאך", איינגעפאסט אין פראכטפולע רעמעלאך. פשוט׳ע טאגי טעגלאכע קליניקייטן ווערן פארוואנדלט אין פראכטפולע פעפעס.

אזן אין ביר־בידזשאן דארף מען נאר אריינשטעקן א לאפעטע אין דער ערד און ארויסציען גאלד.

אזן — דאס איז דאך אלץ אמת, — ווען איר פאקוסט אייער אויג אויף א כא־שטימטן פונקט . . .

***

נאטירלאך, קומט עס במילא אויס, אז די מענשן וואס קוקן אויף א וועלכן ס׳איז אנדער ווינקל פון׳ם סאוועטישן לעבן זיי־נען שונאים, אזן אז שונאים זיינען פאר־קויפטע נשמות, עובדי קאמוניזם, ליגנער, שווינדלער, — אזן ס׳איז בלויז א פראגע, ווייפל ווער פון זיי קריגט געצאלט פון׳ם קאפיטאליזם פאר דער שמוציקער ארבעט.

ניין, זי איז צו ראפינירט צו באנוצן זיך מיט דער „פרייהייט" שפראך, אבער דאס איז דער געדאנק וואס זי דריקט אויס. מער וועגן דעם — מארגן.

ווענדעט זיך, ווי איר קוקט

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 21, No. 54. Winnipeg, Tues March 17, 1931.

פעלאכן אין די אראבישע דערפער ווערן ווידער געהעצט קעגן אידן

קלאגגען ווערן פארשפרייט אז אידן פאנגען אראבישע קינדער און אז דער „אידישער קעניג" איז געקומען פארכאפן ירושלים. — גראנד מופטי אפגעפאלן קיין עגיפטן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו „דאס אידישע וואָרט" פון „איטא")

ירושלים, מארט 17 (איטא). — דער גראנד־מופטי איז נעכטן אפגעפאלן קיין עגיפטן, ווי עס ווערט באהויפטעט, אויף א פאליטישער מיסיע. עס איז זייער מעגלעך, אז זיין רייזע האט צו טאן מיט דעם נייעם באיקאט קעגן אידן ווא״ס די אראבישע פי־ערער האבן אנגעפאנגען.

גלייכצייטיק הויבן אן אנקומען ידיעות פון די פארווארפענע אראבישע דערפער, אז דארטן ווערט איצט אנגעפירט א ביין־ווייליקע אנטי־אידישע אגיטאציע, וואס איז מער עגלעך צו פארגאס העצעס. די אגיטאטארן באנוצן זיך הויטזאכלעך מיט׳ן בלבול, אז „אידישער קעניג" איז אנגעקומען אין ארבעט מיט אראבישע קינדער, און אז דער „אידישער קעניג" איז אנגעקומען קוימען קיין פאלעסטינע צו פארכאפן ירו־שלים.

דאס לעצטע באציט זיך קאנסטיק אויף דר. ווייצמאנס באזוך אין ארץ־ישראל. די אראבישע צייטונג „אל אקראם" באר־יכטעט, אז א פארזוך ווערט געמאכט צו באוועגן די פעלאכן צו קאנצענטרירן זיך אין ירושלים.

ירושלים, מארט 17 (איטא). — די אראבישע סקווארטערן, וועלכע האבן גע־קראגן באדייטענדיג לאנד חלקים אין בייסאנארע, גרייטן זיך צו לאזן אין דער רעגירונג, אז זיי קאנען ניט צולאז די שטיר־ערן וואס ווערן פון זיי געפאדערט פון זיי זיינען גרייט צוריקצוקערן דאס לאנד צו דער מלוכה.

בערנארד שאו א גאסט אין א״י

ירושלים, מארט 17 (איטא). — בער־נארד שאו, וועלכער איז איצט אויף א באזוך אין ארץ־ישראל, האט נעכטן באזוכט לארד מעלטשעטס גוט אין מגדל, וואו ער איז אויפגענומען געווארן פון לוידי ערלין, וועלכע איז איצט אויף א באזוך אין איר פאטערס גוט.

(::)

קינד אפגעבריט זיך אין איר היים אין זודיקע וואסער

אידיס מאלנאר, 2־יאריקע טאכטער פון מר. און מרס. דזש. מאלנאר, סוגיט 12, 700 מיין סטריט, אין אן שפיצאל אין א קריטישן צושטאנד, ווי א רעזולטאט פון אן עקספרעדנט וואס האט מיט איר פאסירט, ווען זי איז אריינגעפאלן אין אן עמער זודיקע וואסער.

מרס. מאלנאר האט געבראכט אן עמער זודיקע וואסער פון קעלער צו באדן אירע צוויי קינדער, אידיס און איר 4־יאריקע שוועסטערל נענסי. זי האט געלאזן די קינדער אין באד־צימער אין איז אויף אן אנדער צימער צו ברייננען זייערע נאכט קליידער, און אידיס איז דערווייל אריינגעפאלן אין עמער און האט זיך צעברוין.

(::)

היינט לעצטע לעקציע פון גינא מעדעם

ריידנדיק ווענן דעם „פינף יאריקן פלאן און די אידישע מאסן אין סאוועטן פאר־באנד" האט גינא מעדעם נעכטן א